

“Эне тилге таазим”

Мугалим: Исманлова Н.

Сабактын темасы: «ЭНЕ ТИЛИМЕ ТААЗИМ»

Сабактын максаты:

- а) Эне тилди сактоо, анын кадыр-баркын көтөрүү, эне тилдин өнүгүшүнө салым кошуу, тилди сүйүү тууралуу кеңири маалымат берүү.
- б) Макал-ылакалтарды жаттоо, сөз берметтерин жыйноо, адептүү сүйлөй билүүгө, сөзмөрлүккө чечендикке үйрөтүү.
- в) Эне тилдин сүйүүгө тарбиялоо

Сабактын жабдылышы: Тил жөнүндөгү ураандар, ырлар, жаңылмачтар, учкул сөздөр.
Кластер, РАФТ стратегиялары

Сабактын формасы: диалог – сабак

Сабактын жүрүшү:

- а) Укушттуруу
- б) Жаңы сабак
- в) Бышыктоо
- г) Үйгө тапшырма

Мугалимдин сөзү:Биздин элибиз эң байыркы, улуу эл. Эне тилибиз- кыргыз тили бай, көрөңгөлүү тил. Ал тарыхтын байыркы түпкүрүнөн агып чыгып, нечен бөгөттөргө карабай, келечекти көздөй улуу сөз кербенинен өзүнө татыктуу жол таап, бүгүнкү күндө, ар жылы, Мамлекеттик тил күнү белгиленип келет. Эмесе, элибиздин маданиятын, тилин, дилин, ата-салтын чагылдырган

23-сентябрь – Мамлекеттик тил күнүнө карата Эне тилиме таазим этели» деген темада сабак өтөбүз.

Сабакты баштардын алдында Мамлекеттик тил Гилминин ырдайбыз.
(Гилминди ырдашат)

Мугалим:

Бул жашоодо эң маанилүү тил болот,
Тили аркылуу сүйлөйт жана ойлонот.
Пикир айтып, билдиришип сезимдерин,
Ар бир адам тили менен зор болот.
Тилим менен келди «Манас» дастаны,
Синдирилген кыргыз элдин нарктары.
Айкөл пейил, меймандостук сапаттар,
Үрп-адаты жана каада-салттары.
Илгертеден сөз өнөрүн баалашып,
«Өнөр алды кызыл тил» деп келишкен.
Кыргыз тили – кыргыз үчүн чоң байлык,
Ыйык түтүп, ар бир атуул сезишкен.
Эненин сүтү менен агып келип,

Улуу тилим сыйкырдуу күчүн берип
Көөнөрбөгөн рүхий байлык тартуулап,
Жарык кылды жан дүйнөмө терең сиңип.
Тилибизди урматтап, үйрөнүү,
Бул биздин пенделик парзыбыз.
Тилибизге түтөнбөгөн жашоо берип
Барктайлы, аалайлы баарыбыз.

Мугалим:

Кымбаттан кыналышып бүткөн тилим,
Кылымдан азиз энем күткөн тилим.
Төрөлүп бул дүйнөгө көз ачканда,
Жаралып жаным менен бүткөн тилим.
Бул тилдин кылдаат, кымбат сырын ачам,
Канымды сыя кылып, китеп жазам.
«Таң эрте тил өмүрү бүтөт» десе,
Күн менен уккан кечте кошо батам – деп Абдрасул Токтомүшев айткандай тилсиз
жашоо жок.

Мугалим: — Тилиң бар болгондуктан сенин кандай артыкчылыгың бар?

Окуучу:

Кай бирде жазгы суудай ташып калам,
Калдастап калем издеп шашып калам.
Капыстан көздөн кайым болбосун деп,
Кагазга тапкан ойду жазып калам.
Тил болбосо мүнү кайдан жазмакмын,
Көөдөндөгү ойду кайдан айтмакмын
Тилим бар. ыр жазууга шыгым бар..

2-окуучу: —

Тилим бар менин дагы шыгым бар,
Калдайып көчө менен басып калам.
Капысынан ыр таылса шашып калам,
Кагаз жок, калем сапты ала жоюп.
Шашкалактап алаканга жазып калам,
Кайран гана кызыл тилим болбосо.
Мунун баарын, мен кайдан алып калам.

Мугалим: — Тилиң болбосо кантмежиң?

1-окуучу:

Тилим жок оюмду айта албайм,
Аздектеген сезимимди жаза албайм.
Күтүлдөп тоо суусундай агып калам,
Күбүрөп көк желкемди кашып калам.
Гүлгө конгон ырлардын көпөлөгүн,
Күлмүң этип калпак менен басып калам.

Татынакай таттуу тилим болбосо,
Ичимдеги букту кантип айта алам.

Мугалим: — Тил болбосо дүйнө тааныйт белек?

Окуучу: — Жок

Келбесе саз сүйлөөгө кызыл тилиң,
Кайдан болсун азыркыдай толгон билим.
Сөз сүйлөп, сөздөн сөзгө жетпегенг соң,
Дүйнөнүн биз билмекпиз кайсы бирин.

Мугалим: —

«Толгоосу токсон кызыл тил,
Сүйлөймүн десең өзүң бил» — деген сөздү кандай түшүнөсүң?

Окуучу: —

Менин кыргыз тилим бай, ийкемдүү
Атайыңдай мукам-мукам сайрашың,
«Кел келиңде» үгүлса да айбатың,
Токтогүлдай татаал, катал жол басып.
Туюк жолдон жол табасың кармашып,
Эркин күчтүү, жолуң шыдыр болсун деп,
Таланттарың купулуна толсун деп,
Сөз берметин калтырыптыр бабалар,
«Манасты» окуп, эл намысын коргосун деп.
Кайда бурсаң кете берет кызыл тил,
Абайлагын жакшы нукка сала бил.
Адамдардын жүрөктөрүн оорутпа,
Жаман айта, жакшы сөзүң арнай бил.

Мугалим: — Туура айтасың, тилдин сөөгү жок.

Мугалим: Кыргыз тилинин кадыр-баркы кайда?

окуучу:

Алыкулдун, Жусубуң бар дайрасың,
Миңдини бар, Райканы бар саймасың.
Өрүшү бай, жайыты бар, багы бай,
Кыргыз тили табериктүү тамгасың.
Сөздөрүңдүн калпып алган каймагың,
«Алп Манастын» улам сүрдүү айбаты
Түгөлбайы, Чыңгызы бар тилимдин,
Болсо керек табылбачу канаты.

Мугалим: Тилге таазим этер белеңер? Кантип?

Окуучу:

Тилиңе күлдүк кылам энем-атам.
Кечиргин мен тарпган болсо катаң

Сен сүйгөн, сен сүйлөгөн үшул тилде
Кубултуп, безеп ырдап келе жатам.

Мугалим: Тил жөнүндө үчкүл сөз билесинчиби?

Илим менен билимге көпүрө тил,

Көкөлаткан адалмы тили деп бил.

Окуучу: — Тил элчинин кылычы,

Окуучу: — Тил арстан эшигинде комдонгон
Бошоп кете өзүңдү да жеп койгон.

Окуучу: — Тил — кылычтан өткүр.

Мугалим: Бизин эне тилибиз — кыргыз тили Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тили.
Кыргыз тили качан мамлекеттик тил болуп статус алган.

Мугалим: Азыр биз бир аз музыкалык тыныгуу жасайлы. Канда балдар, кыргыз эли
илгертеден акыйнек ырын ырдашкан, Силер да ырдап бербейсиңерби? (Окуучулар эки топ
болуп, үчтөн окуучу акыйнек ырын ырдашат).

1-топ Акыйнек ырын ырдашуу

Абалтан калган салт экен.

Байыртан бери кыргыз эл,

Сөз балаган калк экен

Акыя, акыя.

2-топ Кен — байлыктuu жерденбиз,

Өзүбүз чечен элденбиз.

Өтүмдүү, курч тил менен,

Душмандарды жеңгенбиз.

1-топ Биз жашаган коомдо

Көп ийгилик жаралат.

Тазалыгын сактабай,

Тилди алдык жаралап

2-топ Чет тилдин сөзүн тангышат

Өз тилин жакшы биле албай.

Кыштакта эле жашашат,

Орусча сүйлөйт тил албай.

1-топ Ар бир тилдин өзгөчө,

Жакшы жагы бар болот.

Тили таза, дил таза,

Окуучулар оңолот

2-топ Өз тилиңди өстүрүп,

Рухңду байыткын.

Жайылыгың ызымыңга сөздүрдүң,
Жарык казанкай жайылыгың.

“Көгүү: Эне тилди сактайлы,
Эне тилди барктайлы.
Сөзүбүздү байытып,
Тилибизди даяртайлы.”

Мугалим: Дүйнөдө эмне ачуу?

Окуучу: Дүйнөдө тил ачуу.

«Жаман сөз жана кебибет

Жакшы сөз көңүл эргитет» дегендей, бирөөгө жаман айтып, ачуу тилиң тийсе көңүл калат. Сөөгү жок тилди кайда бурсаң кете берет. Ошондуктан абайлап сүйлөө керек. «Ойлонбой сүйлөгөн, оңтобогон ооруга жолугат» дейт эмеспи.

Мугалим: Дүйнөдө эмне таптуу.

Дүйнөдө тил таптуу. «Бала тили бал», «Жылүү сөз жыланды ийинге киргизиптир» деген тааламай айтылган сөздөр бар элде, булар бекеминен айтылбаса керек.

Мугалим: Кыргыз тилин колдуңун тилиң?

Окуучу:

Дүйнөгө кеткендүбүртү,
Атагын жайып кыргыздын
Ардактап, барктап сактайбыз,
Кыргыз тили – тили Чыңгыздын.
Күн сайын өсүп көктөгөн,
Тилибиз жарыгы жылдыздын.
Илгертен сөз багым өстүргөн,
Кыргыз тил – тили кыргыздын.

Мугалим:Өз тилиңе баа бергилечи же сүрөттөй аласыңарбы?

(Окуучу колунда тирүү кызыл гүл болот)

Окуучу: Менин тилим үшүл кызыл гүл сымал,

Батестепин, ардактагын сактап кал.

Бакпасаң, барктабасаң өз тилиңди,

Бул дүйнөдө жок болорун билип ал...

Менин тилим назык жана жулмдуу,

Ширининин айт, шежер сөздүү, даамдуу.

Бабалардан калган сөздү уксаңар,

Таасирдүү да, тапынакай, үгүмдүү.

Мугалим: Тил боюнча кластер түзөлү. Ар бирибиз түзөбүз.

(Окуучулар билимдерин өздөрү баалашат).

Үйгө тапшырма: Эми балдар, үйгө тапшырма. РАФТ стратегиясын колдонуп «Эне сүтүм – эне тилим» деген темада текст жазып келгиле.